

LA UTILITZACIÓ DEL DRET INTERNACIONAL PRIVAT COM A CRITERI D'APLICABILITAT DEL DRET CIVIL CATALÀ A CATALUNYA

Albert Font i Segura
Professor de dret internacional privat
Universitat Pompeu Fabra

Resum

El sistema del conflicte de lleis i el principi d'unitat de jurisdicció es troben condicionats per la composició plural de l'ordenament jurídic espanyol en matèria civil. El propòsit d'aquest article és examinar quan correspon aplicar les normes del conflicte de lleis per tal de determinar l'aplicació del dret civil català.

Paraules clau: dret internacional privat, dret interregional, normes de conflicte de lleis.

INTERNATIONAL PRIVATE LAW AS A CRITERION FOR APPLICATION OF CATALAN CIVIL LAW IN CATALONIA

Abstract

The system of the conflict of laws and the principle of unity of jurisdiction are under the influence of the plural composition of the Spanish legal system in civil law matters. The aim of this article is to examine those cases in which the rules on conflict of laws should be applicable in order to determine the application of Catalan civil law.

Keywords: private international law, interregional law, rules on conflict of laws.

1. BREU PRESENTACIÓ

La pretensió d'aquest escrit és molt modesta, es podria dir fins i tot que és poc ambiciosa. En efecte, és en primer lloc modesta perquè tracta simplement de deixar clar quan correspon aplicar les normes del conflicte de lleis per a establir que un determinat supòsit de fet queda regit pel dret civil català. Aquesta és una qüestió que penso que està assolida i que és sabuda tant pels pràctics com pels tribunals, però val

a dir que les peculiaritats derivades de la unitat de jurisdicció en la pluralitat legislativa amb què es conforma l'ordenament jurídic espanyol en dificulten una delimitació ben precisa. Així mateix, cal dir que aquest escrit tampoc no aspira a tancar un tema tan delicat com és el de la base o el fonament jurídic per a l'aplicació del dret civil català, que fins fa ben poc restava completament obert i que, com veurem, encara presenta dubtes en alguns sectors doctrinals.

En conseqüència, es pretén simplement posar de manifest quan correspon aplicar les normes del conflicte de lleis per a determinar l'aplicació del dret civil català i quan, per tant, no escau aplicar-les.

2. L'APLICABILITAT DEL DRET CIVIL CATALÀ

Hom pot pensar que preguntar quina és la condició d'aplicabilitat del dret civil català és gairebé absurd, especialment quan es tracta d'un supòsit merament intern. En efecte, en un supòsit domèstic que no expressa cap més altre vincle que amb el dret civil català, és necessari justificar la seva aplicació? Potser la pregunta es fa més evident, i ensem més peregrina, si la plantejem i la projectem sobre l'aplicabilitat del dret francès, per exemple, per un jutge francès. En aquest sentit, gairebé no caldria ni dir-ho, un jutge francès no es veu obligat a justificar l'aplicació del *Code civil*. Per contra, aquest mateix jutge es veurà obligat a argumentar per què està aplicant un dret estranger, el Codi civil (CC) espanyol o el Codi civil de Catalunya, en el cas que el supòsit presenti vincles amb algun d'aquests drets civils coexistents a Espanya.

El contrapunt que acabo d'esmentar ens posa, doncs, en alerta, ja que —a diferència del que pugui passar en ordenaments unitaris, com ara el francès— a Espanya l'ordenament constitucional empara la plurilegislatió civil. En aquest sentit, la pregunta plantejada —«és necessari justificar l'aplicació del dret civil català?»— agafa més cos. En efecte, la pregunta que ens hem de fer és si un jutge espanyol ha de fonamentar l'aplicació del dret civil espanyol, tal com ho podria fer un jutge francès. Ara bé, com ja es deu haver endevinat, la pregunta es torna aquí molt més complexa, perquè, si bé podem parlar d'un jutge espanyol —és a dir, pertanyent a una jurisdicció particular, l'espanyola—, en canvi no podem parlar en rigor de l'aplicació del dret civil espanyol, sinó que hem de parlar de l'aplicació d'algun dels drets civils coexistents a Espanya.

Per tant, la qüestió presenta més arestes, més perfils que s'han de tenir en compte. En realitat, la pregunta té un contingut tan complicat que s'ha de sotmetre a una adaptació per tal d'emmotllar-la a la pluralitat que configura el panorama legislatiu en matèria civil a Espanya. És per això que aleshores la pregunta que s'hauria de formular és: un jutge espanyol ha de justificar l'aplicació de qualsevol dels drets civils coexistents a Espanya, i més singularment el català?

La resposta no és fàcil ni pot ser immediata. Així, podem dir que si la pregunta es torna, com hem vist, més complexa, la resposta ho és més encara.

La unitat sobre la qual es construeix l'exercici de la jurisdicció comporta, doncs, que s'hagi de parlar només d'una sola jurisdicció, l'espanyola, per més que aquesta jurisdicció apliqui diferents drets civils segons el cas litigiós que s'estigui ventilant. Ara, precisament aquesta realitat plurilegislativa és la que força una pregunta que en altres circumstàncies i en altres paratges es veuria completament fora de lloc.

Per aquest motiu, no és estrany que en nombroses resolucions es justifiqui l'aplicació del dret civil català amb l'article 14.1 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya (EAC), l'article 111-3.1 del Codi civil de Catalunya (CCCat) i, molt sovint també, alguna norma de conflicte. Es tracta gairebé d'una clàusula d'estil que afecta qualsevol àmbit material, ja sia el de la família, el de les successions o el patrimonial.¹

El tret que fa comuns aquests casos no és que siguin supòsits heterogenis en els quals cal determinar quina de les lleis civils coexistents a Espanya és l'aplicable, sinó que es tracta de supòsits interns, únicament vinculats a l'ordenament català, en els quals tot i així el tribunal se sent obligat a justificar l'aplicació d'aquesta llei. La qüestió s'ha d'emmarcar, doncs, en el caràcter plurilegislatiu que defineix l'ordenament espanyol. Tanmateix, és sabut que aquesta nota de pluralitat que caracteritza l'ordenament espanyol no implica per si mateixa un conflicte de lleis. No obstant això, els fonaments reproduïts apareixen en múltiples resolucions judicials sense necessitat que el supòsit litigiós presenti cap element d'heterogeneïtat i, malgrat tot, s'invoquen les normes per a resoldre els conflictes de lleis. En qualsevol cas, es posa en relleu que els tribunals necessiten vindicar l'aplicació del dret civil català.

No obstant això, el repte, que teòricament s'hauria de plantejar qualsevol jutge pertanyent a la jurisdicció espanyola, no s'afronta sempre de la mateixa manera. Així doncs, podem preguntar-nos si els tribunals espanyols justifiquen l'aplicació de l'un o l'altre dret civil espanyol en tot moment i tot lloc de la geografia espanyola i, més concretament, si aquest plantejament és exigible fins i tot respecte dels supòsits litigiosos que poden ser considerats purament domèstics, homogenis o interns.

La pregunta torna a ser pertinent perquè un mostreig de la jurisprudència, per acurat que sigui, posa de manifest que aquest tipus de raonament no es dona mai quan la resolució judicial ha estat igualment dictada per un jutge pertanyent a la jurisdicció espanyola però amb seu a Àvila, a Sevilla o a Ciudad Real, això és, en territori del mal anomenat dret civil comú. Si el supòsit és purament intern, no només no hi ha dubte en relació amb l'aplicabilitat del Codi civil, sinó que tampoc no hi ha necessitat de justificar la seva aplicació. Conseqüentment, cal determinar els motius que porten la mateixa jurisdicció, l'espanyola, a justificar en uns casos l'aplicació d'un dels drets

1. Vegeu l'abundant jurisprudència que esmenta Maria Esperança GINEBRA MOLINS, «Article 111-3. Territorialitat», a Albert LAMARCA i MARQUÈS i Antoni VAQUER ALOY (ed.), *Comentari al llibre primer del Codi civil de Catalunya. Disposicions preliminars. Prescripció i caducitat*, Barcelona, Atelier i Col·legi de Registradors de Catalunya, 2012, p. 89, n. 54.

civils coexistents a Espanya i, en d'altres, a aplicar directament un altre dels drets civils coexistents a Espanya, sense que ningú no trobi a faltar el fonament sobre el qual reposa aquesta aplicació.

3. ELS MOTIUS QUE DUEN A LA JUSTIFICACIÓ DE L'APLICABILITAT DEL DRET CIVIL CATALÀ

Les diferències en el tracte o, si es vol, en la condició d'aplicabilitat de l'un o l'altre dret civil espanyol es basen en diferents consideracions que, d'alguna forma, estan lligades entre si.

Potser el factor que de manera més rellevant incideix en aquest tema és la completesa del dret estatal, el seu caràcter supletori i el caràcter disminuït a què ha estat sotmès històricament el dret civil català. La plurilegislatió ha estat, doncs, aliena a la configuració de les mateixes estructures que configuren l'Estat a Espanya. Es pretenia eradicar aquesta circumstància amb la Constitució espanyola (CE), però la inèrcia, la resistència i, en l'àmbit en el que ens movem, el principi d'unitat de jurisdicció, ho han dificultat sobre manera. Aquesta és una dada peculiar i determinant de l'ordenament espanyol que no es dona en cap altre país del nostre entorn cultural. Usualment, els ordenaments plurilegislatius de base territorial —em refereixo, com és obvi, als ordenaments plurilegislatius en matèria de dret privat— comporten una pluralitat de jurisdiccions, de manera que a cada unitat territorial li correspon el seu propi dret i la seva pròpia jurisdicció (és el cas del Regne Unit, del Canadà, dels Estats Units o d'Austràlia). Un ordenament plurilegislatiu en què simultàniament concorren una pluralitat de jurisdiccions no exigeix aquesta —per dir-ho així— qüestió prèvia. En efecte, davant d'un supòsit vinculat únicament a l'ordenament X, el tribunal pertanyent a la jurisdicció X aplicaria el seu propi dret sense haver de plantejar o fonamentar l'aplicació del seu propi dret.

No hem d'oblidar que històricament l'exercici de la funció jurisdiccional en els diferents territoris que conviuen a la península Ibèrica s'exercia de manera sobirana. Tanmateix, la unificació de la jurisdicció i l'existència d'un ordenament plurilegislatiu desigual i desequilibrat han determinat l'evident supremacia del dret civil estatal. En aquest sentit, l'aplicació del dret estatal s'assumia com una conseqüència natural i, per contra, l'aplicació d'un dret civil espanyol que no fos l'estatal es donava amb caràcter fragmentari i amb poca freqüència i es reserva només per a alguns àmbits molt determinats. En definitiva, es vivia com una anomalia. Ara bé, aquesta concepció en un ordenament plurilegislatiu com el vigent actualment a Espanya —en què malgrat tot continua havent-hi una sola jurisdicció— és difícil de sostenir. Hauria de ser evident que cap dels drets civils coexistents a Espanya és el propi de la jurisdicció o, més ben dit encara, que tots són «seus», ja que per a l'única jurisdicció espanyola competent tots els drets espanyols són propis i, en conseqüència, no escau la identificació

d'aquesta amb només un dels drets civils. La identificació de la jurisdicció espanyola amb l'un o l'altre dret significa distorsionar la plurilegisllació estructural amb què ha estat concebut l'ordenament espanyol en la CÈ. Si bé és cert que la jurisdicció exerceix una funció estatal, això no l'identifica amb el dret estatal *per se*, sinó amb l'ordenament espanyol entès com la presència simultània del dret produït per l'Estat central i els drets que han estat creats pels legisladors autonòmics.²

La superació de l'esquema preconstitucional, que es manté provisionalment en el període immediatament postconstitucional (no per manca de fonament, sinó simplement com a conseqüència d'un evident procés temporal d'adaptació a les modificacions introduïdes), es manifesta a Catalunya amb la positivització de la completesa del dret civil català. La completesa no altera per si mateixa el caràcter supletori del dret estatal, com a principi, però naturalment posa de manifest que, per a resoldre supòsits litigiosos purament interns, en el sentit que no presenten cap vinculació amb cap altre dret civil que no sigui el català, la jurisdicció haurà d'aplicar aquest dret sense haver de recórrer al dret civil estatal o, si de cas, aplicant-lo amb caràcter supletori, però no per efecte de la remissió d'una norma de conflicte. La presència de la plurilegisllació, i en particular la del caràcter supletori del dret estatal, força una justificació que d'altra forma no s'entendria.

Aquesta complexitat ha de ser assumida, i no es pot acceptar la inèrcia de la jurisdicció espanyola a l'aplicació exclusiva del dret civil estatal. Això explica que, per exemple, en la Sentència de l'Audiència Provincial de Barcelona de 22 d'octubre de 2010 (Aranzadi Westlaw, JUR/2010/382952) de forma molt encertada s'hagi afegit el següent: «La sentencia apelada aplica el derecho civil estatal sin justificarlo». D'aquesta manera es posa en evidència que encara avui s'ha de recordar en apel·lació el caràcter plurilegislatiu de l'ordenament espanyol i la necessària aplicació del dret civil autonòmic corresponent, en aquest cas el català, atesa la seva completesa en els aspectes subjectes a litigi i en la mesura que es tracta d'un supòsit purament domèstic, sense elements d'heterogeneïtat.

Això no impedeix que en un mateix supòsit litigiós hagin de ser d'aplicació tant el dret civil estatal com el dret civil autonòmic amb el qual el supòsit està connectat. En aquests casos, l'aplicació simultània del dret civil estatal i un dret civil autonòmic no és conseqüència d'un conflicte de lleis, sinó de la coexistència simultània de la unitat de l'ordenament respecte a una determinada matèria i la pluralitat d'aquest respecte d'altres matèries; o bé de la manca d'exercici de les competències autonòmi-

2. Sobre les dificultats per a encaixar la pluralitat normativa en la unitat de jurisdicció, vegeu Rafael ARENAS GARCÍA, «Condicionantes y principios del derecho interterritorial español actual: desarrollo normativo, fraccionamiento de la jurisdicción y perspectiva europea», *Anuario Español de Derecho Internacional Privado*, t. x, p. 547-593; Rafael ARENAS GARCÍA, «Pluralidad de derechos y unidad de jurisdicción en el ordenamiento jurídico español», a Albert FONT I SEGURA (ed.), *La aplicación del derecho civil catalán en el marco plurilegislativo español y europeo / L'aplicació del dret civil català en el marc plurilegislatiu espanyol i europeu*, Barcelona, Atelier, 2011, p. 51-83.

ques en la matèria. Aquest és el cas de les sentències en les quals està en joc l'aplicació de la prescripció prevista en el llibre primer del Codi civil de Catalunya.

La competència exclusiva del legislador estatal en algun dels aspectes de la controvèrsia litigiosa, o la manca d'exercici de la competència autonòmica, genera doncs, de vegades, un escenari en el qual, encara que no hi hagi heterogeneïtat, cal acoblar peces provinents de diferents drets civils espanyols: l'estatal, d'una banda, i algun dels drets civils autonòmics, de l'altra.

Ara bé, aplicació simultània no significa aplicació cumulativa. L'aplicació cumulativa del dret civil estatal i un dret civil autonòmic respecte a una mateixa qüestió litigiosa és improcedent quan és d'aplicació l'un o l'altre dret, sia el supòsit heterogeni, sia homogeni. Aquesta afirmació s'ha de mantenir fins i tot si el contingut de la norma de tots dos drets és similar o fins i tot idèntic. Això explica que, tot i que s'ha constatat que és d'aplicació el dret civil català, després del fonament reproduït i al qual hem al·ludit ja diverses vegades, en la Sentència de l'Audiència Provincial de Barcelona de 7 d'octubre de 2010 (Aranzadi Westlaw, JUR/2010/384472) es declara a continuació: «Por tanto, la alegación acumulativa de preceptos de derecho civil catalán y derecho civil estatal no tiene base».

Així, quan el supòsit és homogeni, no se suscita cap conflicte de lleis, de manera que no té sentit acudir a les normes de conflicte. Probablement no és exacte dir que la jurisdicció aplica el dret del seu territori. En realitat, s'aplica el dret del lloc on el tribunal té la seva seu o, més ben dit encara, s'aplica el dret l'àmbit d'aplicació del qual comprèn de manera típica les situacions que li són «pròpies» perquè hi estan exclusivament vinculades. El criteri de territorialitat, contingut en els articles 14.1 EAC i 111-3 CCCat, expressa l'àmbit d'aplicació del dret civil català en supòsits homogenis i alhora introdueix un factor de proximitat o immediatesa entre la jurisdicció i el suposat jutjat, fins i tot, com veurem, si es tracta d'un supòsit heterogeni. La cita d'aquests preceptes resulta llavors adequada,³ però no hauria de ser necessària, almenys si ho contrastem amb la forma de procedir de la jurisdicció espanyola en supòsits homogenis vinculats únicament al mal anomenat dret civil comú, en els quals no s'invoca cap precepte legitimador per a aplicar el dret civil estatal. Passa, emperò, que la presència subjacent del dret estatal com a dret supletori i potencialment i, si se'm permet, vocacionalment aplicable, explica la invocació dels articles 14.1 EAC i 111.3 CCCat.

En qualsevol cas, el que resulta improcedent, si bé comprensible, atesos els antecedents exposats, és que les normes del conflicte de lleis tinguin una funció de delimitació de l'àmbit d'aplicació del dret civil català quan el supòsit només presenta vinculacions amb aquest dret.⁴ Aquesta solució errònia ja va ser advertida pel Tribunal

---

3. Vegeu l'abundant jurisprudència que esmenta a tall d'exemple Maria Esperança GINEBRA MOLINS, «Article 111-3. Territorialitat», p. 75-76.

4. Vegeu igualment Maria Esperança GINEBRA MOLINS, «Article 111-3. Territorialitat», p. 92.

Superior de Justícia de Catalunya en les sentències de 26 de maig de 2011 (ROJ: STS CAT 6728/2011) i 12 de setembre de 2011.⁵ En aquests casos, homogenis i exclusivament vinculats al dret civil català, aquest s'aplica de manera natural o immediata.⁶

Per fi, cal recordar que el dret civil català, en la seva qualitat de dret comú, pot ser supletori del dret mercantil estatal.⁷

4. L'APLICACIÓ DEL DRET CIVIL CATALÀ COM A DRET DESIGNAT PER LA NORMA DE CONFLICTE

Aclarit aquest punt, si s'aprecia un element d'heterogeneïtat —sia internacional o sia interregional—, s'activa el sistema del conflicte de lleis i són les normes d'aquest sistema les que designaran el dret aplicable. En principi, la territorialitat expressada en l'article 14.1 EAC, i en d'altres estatuts d'autonomia, i en l'article 111-3.1 CCCat no afegeix res, no significa cap determinació del dret civil aplicable. En supòsits heterogenis és la norma de conflicte la que determina l'aplicació del dret civil català, o la del dret que ha estat designat per la mateixa norma.⁸

Davant d'un supòsit heterogeni, vinculat amb diversos ordenaments jurídics, el tribunal té l'obligació de determinar quina és la llei aplicable per la imperativa aplicació de la norma de conflicte que preveu l'article 12.6 CC. Només cal que s'al·leguin fets en què concorrin elements d'estrangeria o heterogenis perquè s'imposi l'aplicació d'ofici de la norma de conflicte i, per tant, no sigui necessari que s'al·legui l'aplicació de la legislació estrangera.⁹ En supòsits interregionals, encara menys, ja que tots

5. Tal com destaca Maria Eugènia ALEGRET BURGÚES, «Els terminis de la prescripció extintiva en el dret d'obligacions a Catalunya: una qüestió polèmica», comunicació a la sessió de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya de 24 de gener de 2012. Vegeu també les consideracions d'Albert LAMARCA i MARQUÈS, «Article 121-20. Prescripció decenal», a Albert LAMARCA i MARQUÈS i Antoni VAQUER ALOY (ed.), *Comentari al llibre primer del Codi civil de Catalunya*, p. 544 i seg., esp. p. 551.

6. Vegeu Ferran BADOSA COLL, «El caràcter de dret comú del dret civil de Catalunya», *Revista Catalana de Dret Privat*, núm. 8 (2007), p. 32-33; vegeu també les consideracions de Maria Esperança GINEBRA MOLINS, «Article 111-3. Territorialitat», p. 82 i seg.

7. Vegeu Albert FONT i SEGURA, «Nota a la Sent. AP de Navarra de 16 de novembre de 2001», *Revista Española de Derecho Internacional*, any 2002, núm. 1, p. 449-458; Albert FONT i SEGURA i Cristian ORÓ MARTÍNEZ, «Cuestiones de derecho internacional privado y de derecho interregional», a Javier VALLE ZAYAS, Juan Antonio PÉREZ RIVARÉS i José Ramón SALELLES (coord.), *Estudios sobre derecho de la empresa y el Código civil de Cataluña*, Barcelona, Bosch, 2013, p. 433-449. Vegeu també Albert LAMARCA i MARQUÈS, «Article 121-20. Prescripció decenal», p. 553 i seg.

8. Santiago ÁLVAREZ GONZÁLEZ, «La prescripción en el Código civil de Catalunya y los conceptos de *lex fori* y derecho común dentro del pluralismo jurídico español», *InDret*, any 2012, núm. 1, p. 11 i seg.

9. Vegeu les sentències del Tribunal Suprem d'1 d'abril de 2011 (ROJ: STS 1805/2011), 23 de març de 2010 (ROJ: STS 3313/2010) i 10 de juny de 2005 (ROJ: STS 3760/2005). Una altra cosa és l'acreditació, pròpiament dita, del dret estranger designat.

els drets presents són espanyols i, per tant, han de ser coneguts per la jurisdicció espanyola.

Prima facie, consegüentment, el problema no és tant determinar l'aplicabilitat del dret civil català al supòsit heterogeni, sinó determinar el dret aplicable al supòsit. Per més que una de les lleis presents sigui la catalana, per a arribar a establir que aquesta és l'aplicable s'ha d'haver recorregut un camí que no sempre queda reflectit en la jurisprudència espanyola. Sovint es fa un salt al buit que no aporta claredat ni s'ajusta al principi de seguretat jurídica.

En supòsits interregionals, en matèria de prescripció s'ha sostingut —erròniament, al meu parer— que l'article 10.10 CC, per efecte de la remissió prevista en l'article 16.1 CC, no permet aplicar una regulació de la prescripció continguda en una llei diferent de la prevista per a la regulació dels requisits del compliment i les conseqüències de l'incompliment. L'article 10.10 CC conduiria, doncs, a una aplicació integral de la llei reguladora de l'obligació (contractual o extracontractual).

Així s'ha mantingut, per exemple, en la Sentència de l'Audiència Provincial de Barcelona de 10 de març de 2010 (ROJ: SAP B 2052/2010):

TERCER.- El conflicte de lleis que es presenta entre les dues legislacions civils (estatal i autonòmica) ha de ser resolt segons el que disposa l'apartat 10 de l'article 10 del Codi civil, per remissió expressa de l'article 16 del mateix text quan diu que «Los conflictos de leyes que puedan surgir por la coexistencia de distintas legislaciones civiles en el territorio nacional, se resolverán según las normas contenidas en el capítulo IV», capítol dins del qual es troba l'art. 10 citat.

L'esmentat article 10.10 CC disposa que «[l]a ley reguladora de una obligación se extiende a los requisitos del cumplimiento y a las consecuencias del incumplimiento, así como a su extinción», disposició que, com assenyala la doctrina, es projecta sobre tota mena d'obligacions, tant si són contractuals com si són extracontractuals.

No obstant això, la designació efectuada pels articles 10.5 i 10.9 CC (no és d'aplicació cap instrument normatiu de la Unió Europea ni convencional en supòsits interregionals) pot determinar com a aplicable el dret civil català quan es tracti, respectivament, d'obligacions contractuals i d'obligacions extracontractuals.¹⁰ El caràcter incomplet del dret civil català en matèria d'obligacions i contractes i el fet que només preveu una regulació completa i sistemàtica de la prescripció obliguen a considerar l'heterointegració sense deixar d'aplicar la normativa catalana en relació amb la prescripció. El fonament d'aquesta argumentació és el caràcter preferent del dret civil català previst en l'article 111-5 CCCat. Si bé cal advertir que la competència exclusiva de l'Estat podria comprometre aquest escenari en la mesura que ja no hi hauria

---

10. Vegeu Juan Manuel ABRIL CAMPOY, «La prescripción en el derecho civil de Cataluña: ¿es aplicable la normativa catalana solamente cuando existe regulación propia de la pretensión que prescribe?», *InDret*, any 2011, núm. 2, p. 24-27.

una regulació pròpia i diferenciada en el dret civil català i, per tant, desapareixeria el caràcter plurilegislatiu de l'ordenament. Això és el que passa en els dos pronunciaments efectuats pel Tribunal Suprem el 6 de setembre de 2013 (ROJ: STS 4494/2013; ROJ: STS 4495/2013) en què qualifica l'acció com a acció directa contra l'asseguradora del vehicle conduït pel responsable de l'accident, en aquest cas el Consorcio de Compensación de Seguros, acció regulada en l'article 7.1 del Reial decret 8/2004, de 29 d'octubre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei sobre responsabilitat civil i assegurança en la circulació de vehicles de motor.¹¹ Els arguments aportats pel Tribunal Suprem es fonamenten en el caràcter «singular y extraordinario» (és a dir, especial) de l'acció directa i en la norma en la qual neix la possibilitat d'exercir aquesta acció, que no és altra que el referit Reial decret 8/2004, i no la llei catalana. D'altra banda, el Tribunal Suprem posa de manifest que el fonament constitucional —art. 149.1.6 CE— sobre el qual s'habilita la competència exclusiva de l'Estat en matèria de legislació mercantil impedeix l'aplicació de la legislació catalana.¹²

La qüestió seria diferent en supòsits internacionals. En aquests supòsits, el dret civil català seria eventualment designat com a sistema jurídic que conté un marc normatiu propi en la matèria específicament regulada. En efecte, els diversos instruments que determinarien la llei aplicable conduirien a l'aplicació del dret civil català, tot i que es podria presentar el dubte si això és realment així quan considerem que la remissió a un ordenament plurilegislatiu s'efectua sempre que cada una de les unitats territorials tingui les seves pròpies normes jurídiques en la matèria (sia en matèria contractual, d'acord amb l'art. 22.1 del Reglament de Roma I, sobre la llei aplicable a les obligacions contractuals; en matèria extracontractual, d'acord amb l'article 25.1 del Reglament de Roma II, sobre la llei aplicable a les obligacions extracontractuals; en relació amb la responsabilitat extracontractual en matèria d'accidents de circulació per carretera, d'acord amb l'article 12 del Conveni de l'Haia del 1971, sobre la llei aplicable als accidents de circulació; o, en matèria de responsabilitat per productes, d'acord amb l'article 12 del Conveni de l'Haia del 1973, sobre la llei aplicable a la responsabilitat per productes). Per tant, es podria sostenir que la remissió directa prevista en les disposicions esmentades anteriorment és operativa només si el dret civil català, com a ordenament d'una unitat territorial que compon la plurilegislatió de l'ordenament espanyol, conté una regulació pròpia en la matèria. Si, per contra, es tracta d'un àmbit en el qual el legislador estatal té competència exclusiva, la plurilegislatió no es manifesta i aleshores la determinació serà per a l'única llei que regula la matèria en qüestió.

11. Ja advertia M. E. Alegret Burgués que aquesta controvèrsia no estava acabada i que encara es mantenen dubtes precisament respecte del Reial decret 8/2004. Vegeu M. E. ALEGRET BURGUES, «Els terminis de la prescripció extintiva en el dret d'obligacions a Catalunya: una qüestió polèmica».

12. Sobre les dificultats per a efectuar la delimitació entre la competència en dret civil i la competència en dret mercantil, vegeu Albert FONT I SEGURA i Crístian ORÓ MARTÍNEZ, «Cuestiones de derecho internacional privado y de derecho interregional», p. 433-449.

5. L'APLICACIÓ DEL DRET CIVIL CATALÀ COM A DRET SUBSTITUTIU DEL DRET DESIGNAT PER LA NORMA DE CONFLICTE

Per fi, voldria fer un últim apunt sense ànim d'estendre'm gaire més. L'aplicació d'una norma de conflicte pot remetre, com és evident, a un dret estranger i és possible que no s'acreditin el contingut i la vigència d'aquest. Aquesta situació ha generat una important controvèrsia doctrinal i jurisprudencial sobre la qual no correspon ara tractar. A grans trets direm només que en la jurisprudència espanyola s'han mantingut tres posicions: aplicació de la *lex fori*, desestimació de la demanda i aquella conforme a la qual el jutge ha d'esbrinar d'ofici el contingut del dret estranger. La posició que majoritàriament ha mantingut la jurisprudència, per més crítiques que s'hi puguin fer, és la d'aplicar la llei espanyola a títol de *lex fori*. Ara bé, no és evident quina és aquesta llei si es té present que la jurisdicció és unitària però la regulació material és plural, com passa en l'ordenament espanyol.

Si se sosté que escau l'aplicació de la llei del fòrum com a solució substitutiva —i, insisteixo, amb independència de la bondat d'aquesta solució—, s'ha de determinar quin dret civil espanyol és l'aplicable sempre que hi hagi pluralitat normativa en l'ordenament espanyol per a regular l'objecte litigiós. La territorialitat i el caràcter de dret comú del dret civil català —art. 111.3 i 111.4 CCCat— contribueixen a l'aplicació del dret civil català, ja que en aquestes circumstàncies no es busca tant una solució que respon a la lògica del conflicte de lleis com determinar el dret aplicable a conseqüència d'una exigència de caràcter processal. Així, el criteri de territorialitat introdueix un factor de proximitat que explica que es defensi l'aplicació del dret civil del lloc on té la seu el tribunal que coneix del cas.¹³

---

13. Aquesta solució no és enterament satisfactòria i això fa que hi hagi un debat respecte a aquesta qüestió. Vegeu Santiago ÁLVAREZ GONZÁLEZ, «¿Derecho interregional civil en dos escalones?», a *Libro homenaje a Ildefonso Sánchez Mera*, 1a ed., vol. II, Madrid, Consejo General del Notariado, 2002, p. 1790-1791; Santiago ÁLVAREZ GONZÁLEZ, «Determinación del ámbito personal y territorial del derecho civil catalán (o sobre la competencia compartida en materia de derecho civil catalán)», a Albert FONT I SEGURA (ed.), *La aplicación del derecho civil catalán en el marco plurilegislativo español y europeo*, p. 85-93; Rafael ARENAS GARCÍA, «Pluralidad de derechos y unidad de jurisdicción en el ordenamiento jurídico español», a Albert FONT I SEGURA (ed.), *La aplicación del derecho civil catalán en el marco plurilegislativo español y europeo*, p. 51-83; Ferran BADOSA COLL, «El caràcter de dret comú del dret civil de Catalunya», p. 32-33; Albert FONT I SEGURA, *Actualización y desarrollo del derecho interregional*, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela, 2007, p. 128-132; Joaquim Joan FORNER DELAYGUA, «La aplicación del derecho catalán como derecho español en los supuestos internacionales», a Albert FONT I SEGURA (ed.), *La aplicación del derecho civil catalán en el marco plurilegislativo español y europeo*, p. 101-110.